

УДК (UDC) 94(477)173

КРИВОШЕЯ І. І.

ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД НЕУРЯДОВОЇ СТАРШИНИ ГЕТЬМАНЩИНИ: ПРОБЛЕМА СТАБІЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ЗНАЧКОВОГО ТОВАРИСТВА В 30-х РОКАХ XVIII ст.

Досліджується проблема стабільності персонального складу значкового товариства як частини неурядової старшини XVIII ст. Проаналізовано присяжні списки, компути та ревізійні списки значкового товариства у більшості полків Гетьманщини 30-х років XVIII ст.

Ключові слова: *неурядова старшина, значкове товариство, персональний склад, компут, стабільність, Гетьманщина.*

Встановлення персонального складу козацької старшини, включаючи й неурядову, залишається актуальним завданням сучасних українських істориків. За останні десятиліття українські дослідники, використовуючи набутки попередніх поколінь, значно просунулися у цьому напрямі, проте, зважаючи на обсяги джерел та їх інформацію, попереду ще чимало відкриттів.

В арсеналі сучасних українських дослідників козацької доби є доволі багато праць, що стосуються персонального складу козацької старшини. З'явилися розвідки про персональний склад різних категорій старшини [4-12; 16]. Проте в жодному з них не досліджувалася динаміка персонального складу неурядової старшини. Л. Окіншевич вивчав кількісний склад різних розрядів товариства [15, с. 90-98]. Та аналізований ним матеріал був вибірковою географічно (стосувався не всіх полків) і хронологічно (лише друга половина XVIII ст.). Окремо досліджено динаміку персонального складу бунчукового товариства Стародубського полку [13].

Метою статті є дослідження проблеми стабільності персонального складу значкового товариства як частини неурядової старшини XVIII ст., її найнижчого чину. Для дослідження обрано 30-ті роки XVIII ст., забезпечені джерельною базою у вигляді присяжних списків, компутів та ревізійних реєстрів значкового товариства у більшості полків Гетьманщини.

До середини 20-х років XVIII ст. чисельність значкового товариства була відносно сталою й складала близько 300-320 осіб в десяти полках Гетьманщини. Уже в наступні роки кількість товариства різко зросла. Персональний склад значкових товариств в усіх полках фіксується присягою 1732 р., що була сформована за стандартом щорічних ревізій. У 1732 р. бачимо найвищу чисельність значкового товариства за всю історію його існування, навіть у 1763 р. разом з абшитованими товариство налічувало лише 654 особи. У зведених таблицях присяги 1732 р. кількість значкових суттєво різниться - від 717 до 737, а сума чисел, проставлених писарями в полках, дає 724 [18]. Власний підрахунок показує 730 значкових товариств, при цьому

Кривошея Ірина Іванівна - доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії культури та методики викладання гуманітарного факультету Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.

в кількох полках число не збігається з указаним у документі. Чи вичерпується цією цифрою значкове товариство Гетьманщини 1732 р.?

У 1732 р. в Переяславському, Чернігівському, Прилуцькому та частково Полтавському полках значкове товариство зафіксоване відразу двома документами - ревізією й присягою. У Переяславі присягнуло 63 значкових товариша, а ревізія цього року в полку зафіксувала 55 значкових [18, л. 478; 28]. У персональному складі бачимо збіг 35 осіб. У обох документах по 3 особи під одним прізвищем з різними іменами (Михайло й Стефан Турчини, Парфен та Іван Зощенко, Василь та Опанас Зеленські). Це ймовірно представники однієї родини, які служили «за одного» з єдиного ґрунту, тут рахувати їх будемо окремо. У ревізії полку 1732 р. вписано 20 товаришів, яких немає в присязі, а в присязі - 28, яких немає в ревізії. Тобто протягом року в полку служило не менше 83 значкових. Порівняння списків демонструє процес збільшення числа товариства, що може пояснюватися, насамперед, неякісним контролем полкової влади за кількістю значкових та легітимністю їх чину. Тобто не було повного врахування документами складу товариства полку (24-34% товариства випадають відповідно в ревізії й присязі). Індекс стабільності персонального складу значкових Переяславського полку в 1732 р. становив 57%*, тому причиною розбіжності між даними реєстрів могла бути також плинність особового складу товариства протягом року. Присягали на самому початку 1732 р., а почали процес навіть у грудні 1731. Більшу частину ревізії 1732 р. в полках було укладено в вересні [26; 28]. Загалом ревізії могли укладатися в середині року, як це було в 1723 р. У серпні 1734 р. імператриця наказала провести ревізію 1734 р. [17, с. 396]. Із 40-х вони проводилися попереднього року й слугували контролюючим документом на наступний. Тобто чіткий час проведення ревізій не визначався законом. Маємо документи для зіставлення персонального складу подібно здійсненого вище щодо Переяславського полку для інших полків. Дані винесено в таблицю.

На жаль, не зберігся повний список значкових із ревізії Полтавського полку 1732 р., відоме лише загальне число - 45 товаришів та імена 21 з них [2, арк. 3]. Із 21 значкового з ревізії, 7-х товаришів у присязі 1732 р. не знаходимо. Всього присягало в полку того року 52 значкових, отже, різниця в особовому складі також була. Показово, що в ревізії Полтавського полку 1731 р. також вказане число 45 товаришів [1, арк. 91], правда, вдалося вичленити імена лише 40 осіб. Отже, у чотирьох полках маємо доволі подібну картину, неважливо, чи причиною розбіжності була оновлюваність особового складу (середній індекс стабільності - 56%), чи відсутність контролю за кількістю, й як результат - неповна врахованість товариства (середній показник - 29%). У Прилуцькому, зважаючи на велику різницю в чисельності товариства в списках, індекс стабільності зменшився до 35%, а частина неврахованого товариства збільшилася до 37%. Дані навіть щодо половини полків змушують замислитися. Традиція призначення полковниками значкових протягом року за відсутності чітких законодавчих норм у цій царині

*Так як присяга датована початком року, індекс стабільності визначався на основі загального числа значкових полку з цього документа.

повинна була призвести до плинності товариства. Але її рівень виявився неочікувано високим. Основною причиною розбіжності складу товариства в документах все ж вважаємо свідомо чи несвідомо приховане полковою владою реальне число значкового товариства. Причому в наступні роки ситуація залишалася такою ж, що засвідчили показники в Миргородському, Полтавському й Гадяцькому полках.

Динаміка персонального складу значкового товариства в більшому часовому проміжку відома в Переяславському полку, де спостерігалось зниження стабільності персонального складу значкових до 28%. Загалом за чотирнадцять років, з 1718 до 1732 рр., чисельність значкового товариства зросла вдвічі. А якщо зважати на дані, отримані нами в чотирьох полках

**Стабільність персонального складу значкового товариства у полках
Гетьманщини [3; 18; 21; 24; 25; 26; 27; 31; 32]**

полк/рік	Переяс. 1732	Черніг. 1732	Прил. 1732	Мирг. 1737	Полтав 1738*	Мирг. 1738	Гадяч 1739
тип документа кількість товариства	присяга 63	присяга 61	присяга 85	компут 28	ревізія 46	реєстр 30	ревізія 30
тип документа кількість товариства	ревізія 55	ревізія 60	ревізія 62	ревізія 32	компут 48	реєстр 31	компут 35
збіжність	35	34	30	16	30	26	12
загальна кількість товариства	83	87	117	44	68	35	41/53
індекс стабільності персонального складу	57%	56%	35%	57%	65%	87%	35%
відсоток неврахованого у документах товариства	24-34%	29-31%	27-47%	27-36%	24-26%	12-14%	34-43%

внаслідок порівняння документів, то можемо додати до загальної чисельності значкових у 1732 р. ще 30%. Отже, в 1732 р. загальна кількість значкових товаришів Гетьманщини становила близько 950 осіб.

Після смерті гетьмана Д. Апостола в січні 1734 р. було створено Правління гетьманського уряду на чолі з князем О. Шаховським. У Гетьманщині настала ситуація, дуже подібна до моменту утворення Першої Малоросійської колегії. Російські чиновники за кілька місяців збагнули

* Компут складений в червні 1738, коли проведено ревізію точно невідомо. За цей рік маємо також підписки значкових полку про вихід у похід, датовані жовтнем-листопадом, в яких знаходимо імена 4 товаришів, відсутні в обох попередніх списках (Пантелеймон Бойко, Опанас Глоба, Федір Гаєвський, Олексій Іванченко) [30].

необхідність чітких законодавчих дій в сфері функціонування неурядової старшини. ПГУ зіткнулося з неймовірною кількістю значкових та традиційною відсутністю впорядкованості компугів. 8 серпня 1734 р. з'явився знаменитий указ імператриці Анни Іоанівни про обмеження числа значкових у полках до 30-50 товаришів [17, с. 397]. Всі, хто виходив за межі цього числа, крім дітей полкової старшини й знатних людей, зобов'язані надалі служити рядовими козаками. Персональний склад традиційно фіксувався окремими компутами. Але тепер здійснити призначення, видати універсал і вписати до компуту полковник міг лише після відповідного указу Генеральної військової канцелярії (далі - ГВК).

Чому в 1734 р. було обрано саме такий ліміт значкових у полках Гетьманщини? Адже, наприклад, стародубському полковнику довелося скорочувати значкове товариство приблизно вчетверо. Зараз немає однозначної відповіді. Ймовірно, існувала якась пропорційна залежність між кількістю товариства й козаків чи територією полку. Можливо, ніякої логіки в такому рішенні взагалі не було, а реалізовувалося завдання максимального скорочення цього розряду неурядової старшини. Зрозуміло лише, що полковників порадувати такі ліміти точно не могли, адже значкові були креатурою полковників і несли вагомий службовий тягар за наказами останніх. Л. Окіншевич пояснив встановлення для полку більшого чи меншого ліміту величиною полку та його території, а малі квоти значкових - потребою замикання зверхнього стану, адже без такої перепони кількість значкових зростає дуже швидко [15, с. 93]. Переважна більшість значкового товариства все ж належала до старшинської верстви, тобто була саме тими «*дітьми старшини і знатних людей*», що їх охороняв указ 1734 р. Мало того, вже з 1740 р. з'явився новий чин (військовий товариш), який, насамперед, отримувала верхівка значкового товариства. А на їх місце полковники змушені були підшукувати кандидатів не лише з козаків, а й з міщан та священнослужителів. Число низової та середньої ланки неурядової старшини почало швидко зростати. Тому дії влади виглядають дещо непослідовними й замкнути зверхній стан вочевидь не вдалося.

Та в 1734 р. полковники зобов'язані були виконувати імператорський наказ. У списках значкових товаришів 1735 р. біля багатьох імен з'явилися помітки, що після повернення з польського походу з числа значкових виключений. Наприклад, у Лубенському полку виключили 14 товаришів [31, арк. 14]. Тобто в перші роки після появи наказу полковники намагалися його виконувати. Надалі в Лубенському полку шестеро виключених все ж служили значковими й знову вписані в усі реєстри. Про те, що норми чисельності, встановлені указом 1734 р., в полках не витримувалися, свідчать загальні цифри в компутах наступних років. Виконання царського указу наштовхнулося на різні суб'єктивні й об'єктивні перепони. В одних полках полковник і канцелярія зустрілися з проблемою значного перевищення встановленого указом ліміту (Прилуцький, Стародубський, Переяславський), й перед ними стояло завдання позбавити чину багатьох товаришів. Проте полковники не поспішали цього робити. Природна смертність, участь у військових походах 30-х років з відчутними втратами та економічні обставини невдовзі привели до значного скорочення числа товариства без втручання полкової канцелярії.

Правда, в Стародубському полку навіть після скорочення налічувалося близько 100 значкових (1737-1751 рр.). У деяких полках ситуація з самого початку була протилежною, й відчувалася нестача значкових товаришів, здатних до служби (Ніжинський, Миргородський, Чернігівський).

Якщо зважати на офіційну статистику, то кількість товаришів у полках була достатньою й навіть більшою за встановлену норму. Л. Окіншевич, побіжно характеризуючи той період, щоправда, беручи для цього дані 60-х років, робив акцент на намаганнях зверхнього стану замкнутися й ні в якому разі не випасти за станові межі. Тому він звертав увагу на перевищення ліміту значкових, появу категорій асигнованих і підвідомчих, укази гетьмана Розумовського (1757) і потім Румянцева (1766) [15, с. 82-88, 101]. Проте не варто автоматично поширювати висновки щодо 50-60-х років XVIII ст. на попередній період. Насправді в 30-40-х роках ситуація була інакшою. Вистачало значкових у Київському, Лубенському, Гадяцькому та Полтавському полках. Протягом 1735-1738 рр. у Лубенському полку служили 50 і більше товаришів, особовий склад значкових був відносно стабільним. Наприклад, між списками 1737 й 1738 р. розбіжність склала всього дві особи (Яненко Григорій, Мартос Василь), які служили на місці рідних [31]. З 50 товаришів 1738 р. 22 товариші присягали ще в 1732 р. Тобто, порівняно з 1732 р. в 1738 р. склад оновився приблизно на половину, хоча цифра умовна, адже на місце батьків прийшли сини, тому бачимо у реєстрі ті самі прізвища.

Стабільності з кількістю значкових у доволі чисельному щодо них в 1732 р. (74 особи) Гадяцькому полку (з 1734 р. передбачався ліміт 30 з. т.) полкова канцелярія досягла в спосіб, можливий саме для цього полку. Полк був одним із центрів селітроваріння. Вже в 1718 р. серед значкових полку числилося чимало селітряних заводчиків. У 1739 р. всі селітряні заводчики з Опішні (в ревізії їх 12) [25] були значковими товаришами. Та за рішенням ГВК, вони не несли військової служби, а займалися професійною справою. У реєстри їх в цей час не завжди вносили й таким чином не показували в полку справжнє число значкових товаришів. Коли невдовзі було запроваджено чин військового товариша, селітряні заводчики одними з перших отримали цей чин неурядової старшини. Про певну приховану кількість значкових у полку свідчить зіставлення окремого реєстру значкових товаришів та даних ревізії 1739 р. [25; 32, арк. 3]. У реєстрі записано 35 осіб, в ревізії - 30 разом із селітроварами. Збіжність становить всього 12 товаришів, причому селітровари в це число не ввійшли. Отже, зіставити списки варто на основі реєстру, й в ньому бракує 6 товаришів, відомих за ревізією, та 12-х селітроварів. Тобто число значкових в Гадячі у 1739 р. - 41/53 при ліміті в 30 товаришів.

На відміну від згаданих полків одразу проблемним став Чернігівський полк, в якому в 1735 р. нібито записано в реєстрі необхідне товариство (50 осіб) [20, арк. 30-30 зв]. Та серед них окремо вписано 12 товаришів, які через крайню убогість служити не могли. А поява 5 новозаписних свідчить, що проблема зі значковими у полку не нова. У Миргородському полку бачимо такі дані: 1732 - 14, 1735 - 28, 1736 - 21, 1737 - 28, 1738 - 31. У цьому полку, де взагалі не склалася традиція служби значкових, повинні були час від часу виникати проблеми. Бачимо значну нестачу товариства в 1736 р., а в 1738 в число реєстрових 31 товаришів вписано двоє померлих. Значкові товариші

Миргородського полку в цей період стовідсотково завантажені військовими й цивільними функціями, ні про одного немає позначки, що він вдома «*праздно*». Зрозуміло, що тут спостерігався вплив нових людей до товариства, зовсім не характерний для інших полків, адже маючи в 1732 р. лише 14 значкових, полковнику довелося швидко набирати людей до лімітованого числа (30 осіб). Найяскравіше проблема нестачі дійсно службових значкових проявилася в Ніжинському полку [14].

Зважаючи на викладене вище, ситуація з чисельністю значкового товариства в полках не трактується однозначно. З одного боку, була значно більша кількість товариства, ніж дозволено законом, з іншого - в кількох полках нікому було служити. Зіставляючи списки значкового товариства в кількох полках за один рік, зауважуємо наступне. Якщо документи одного типу, наприклад, різночасові компути, складені полковою канцелярією, як в 1738 р. в Миргороді [21, арк. 42; 31, арк. 30], тоді індекс стабільності особового складу товариства становить 87%, а невраховане товариство всього 12-14%. Якщо ж документи були різного типу (присяга й ревізія, компут і ревізія) індекс стабільності коливався від 35 до 57%.

Фактично в кожному полку проживало багато знатного товариства, що не фіксувалося полковими канцеляріями в офіційних компутах, але себе таке товариство називало значковим. Саме вони давали високі цифри значкових у присягах, а подекуди й в ревізіях. Красномовно про це свідчить «*казка*» з. т. Стародубського полку Г. Козловського, який, пояснюючи, чому не виступив у похід, писав, що в реєстрі значкових вписано ім'я його сина Василя, який в похід виступив [29, арк. 456]. Всі компути Миргородського полку 30-40-х років XVIII ст. нечасто перевищують встановлений ліміт 30 осіб, але в 1742 р. в Миргороді присягнуло 72 значкових товариша [22]. Полковнику миргородському Капністу їх не вистачало, раз у 1747 р. він подав донесення з проханням дозволу залучати до полкової служби бунчукових і військових товаришів [23, арк. 2]. Зрозуміло, що цей приклад теж надається до інтерпретацій, та все ж свідчить, що полковник не міг змусити служити тих, хто не був внесений до офіційного компуту. Схожою була ситуація в Чернігівському полку, де число службових значкових завжди було меншим 50 осіб. Проте ревізії показували власність у полку більшої кількості значкових, наприклад, в 1747 р. - 70, в інші роки - 55-58 товаришів. Отже, при наявності в полку великої кількості старшини та їх дітей служити було нікому. Місцеву старшину можна зрозуміти. Кому ж хотілося служити за власний кошт та ще й так активно, як мусили значкові? Верхівку цієї проблеми відобразили загальновідомі донесення київського (1748), ніжинського (1752) та лубенського полковників (1758), що подавали до ГВК списки старшини полку, що не служила, з вимогою примусити їх до служби [19; 15, с. 206; 16, с. 315]. Коли починався владний тиск, старшина обирала чин військового товариша. Через це до 60-х років кількість цього розряду неурядової старшини різко зростає. Знатна старшина служби уникала, навіть якщо була внесена в офіційний реєстр значкових. Викреслити їх без достатніх підстав полковник не міг, як і не міг через відсутність вакансії набрати тих, хто дійсно служив. Звідси поява категорій товариства, подібних за службою до значкових, але невизнаних офіційно.

Динаміка персонального складу неурядової старшини всіх чинів і полків ще чекає детального дослідження. Архівні матеріали у вигляді комплексних джерел (присяги, ревізії, компути, реєстри, формулярні списки та ін.) дозволяють прослідкувати зміни персонального складу неурядової старшини починаючи з 1718 р., коли він був зафіксований присягою старшини на вірність царевичу Петру Петровичу.

1. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (ІР НБУВ), ф. І, спр. 240, 323 арк.
2. ІР НБУВ, ф. І, спр. 54335, 566 арк.
3. ІР НБУВ, ф. І, спр. 54476-54478, 502 арк.
4. *Кривошея В.В.* Персональний склад та генеалогія української козацької старшини (1648-1782 рр.): дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.06 "Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни" / Кривошея Володимир Володимирович; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. - К., 2005. - 938 арк.
5. *Кривошея В.* Українське козацтво в національній пам'яті: Чернігівський полк: монографія: в 2 т. / В. Кривошея. - К.: ДП «Пріоритети», 2012. - Т. 2. - 508 с.
6. *Кривошея В.В.* Неурядова старшина Гетьманщини / В.В. Кривошея, І.І. Кривошея, О.В. Кривошея. - К.: Стилос, 2009. - 432 с.
7. *Кривошея В.В.* Українська козацька старшина / В.В. Кривошея, І.І. Кривошея, О.В. Кривошея. - К.: Стилос, 2008. - Ч. 3, кн. 1: Значне військове товариство. Бунчукове товариство. - 154 с.
8. *Кривошея В.В.* Українська козацька старшина / В.В. Кривошея, І.І. Кривошея, О.В. Кривошея. - К.: Стилос, 2008. - Ч. 3, кн. 2: Військове товариство. - 126 с.
9. *Кривошея В.В.* Українська козацька старшина / В.В. Кривошея, І.І. Кривошея, О.В. Кривошея. - К.: Стилос, 2008. - Ч. 3, кн. 3: Значкове товариство. - 170 с.
10. *Кривошея В.* Українське козацтво в національній пам'яті: Полтавський полк: монографія: в 2 т. / В. Кривошея. - Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. - Т. I. - 504 с.
11. *Кривошея В.* Українське козацтво в національній пам'яті: Полтавський полк: монографія: в 2 т. / В. Кривошея. - Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. - Т. II. - 496 с.
12. *Кривошея В.* Українське козацтво в національній пам'яті: Чернігівський полк: монографія: в 2 т. / В. Кривошея. - К.: ДП «Пріоритети», 2012. - Т. I. - 516 с.
13. Кривошея І. Бунчукове товариство Стародубського полка: (вторая половина XVII - первая треть XVIII вв.) / И. Кривошея // Научные ведомости БГУ. - 2013. - № 8, вып. 26. - С. 80-88.
14. *Кривошея І.І.* Значкове товариство Ніжинського полку на початку 40-х рр. XVIII ст.: два нових списки товариства / І.І. Кривошея // Наукові записки: зб. праць молодих вчених та аспірантів / НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. - К., 2009. - Кн. 1, т. 19. - С. 271-283.
15. *Окіншевич Л.* Значне військове товариство в Україні-Гетьманщині XVII-XVIII ст. / Л. Окіншевич // Записки наукового товариства імені Шевченка. - Мюнхен: Заграва, 1948. - Т. CLVII: Праці Історико-Філологічної Секції. - 223 с.
16. *Панашенко В.* Бунчукові, військові і значкові товариші в Гетьманщині / В. Панашенко // Істину встановлює історія: зб. на пошану Ф.П. Шевченка / НАН України, Ін-т історії України. - К., 2004. - Т. 2: Наукові студії. - С. 291-347.
17. Полное собрание законов Российской империи (ПСЗРИ). - СПб., 1830. - Т. 9. - № 1733-1736.
18. Российский государственный архив древних актов, ф. 248, д. 8250, 881 л.
19. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України), ф. 51, оп. 1, спр. 292, 5 арк.
20. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 5105, 32 арк.
21. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 6852, 58 арк.
22. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8389, 149 арк.
23. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 18818, 13 арк.
24. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19318, 331 арк.
25. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19323, 139 арк.
26. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19325, 320 арк.
27. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19364, 433 арк.
28. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19365, 670 арк.

29. ЦДІАК України, ф. 80, оп. 2, спр. 315, 1096 арк.
30. ЦДІАК України, ф. 1501, оп. 1, спр. 22, 26 арк.
31. ЦДІАК України, ф. 1501, оп. 1, спр. 58, 41 арк.
32. ЦДІАК України, ф. 1501, оп. 1, спр. 59, 24 арк.

**Кривошея И.И. ЛИЧНЫЙ СОСТАВ НЕУРЯДОВОЙ СТАРШИНЫ ГЕТМАНЩИНЫ:
ПРОБЛЕМА СТАБИЛЬНОСТИ НА ПРИМЕРЕ ЗНАЧКОВОГО ТОВАРИЩЕСТВА В 30-х
ГОДАХ XVIII в.**

Рассматривается проблема стабильности личного состава значкового товарищества, как части неурядовой старшины XVIII в. Анализируются присяжные списки, компуты и ревизионные списки значкового товарищества в большинстве полков Гетманщины 30-х годов XVIII в.

Ключевые слова: неурядовая старшина, значковое товарищество, личный состав, компут, стабильность, Гетманщина.

**Kryvosheya I. I. PERSONNEL OF NEURYADOVA STARSHYNA OF COSSACK
HETMANATE: THE PROBLEM OF STABILITY ON THE EXAMPLE OF ZNACHKOVE
SOCIETY IN THE 30'S OF THE XVIII CENTURY**

The problem of stability of the personnel of Znachkove Society as part of Neuryadova Starshyna of the XVIII century is studied. Jury registers, komputs (registers of Cossack troops) and revisory lists of Znachkove Society have been analyzed in the most Regiments of Cossack Hetmanate of 30's of the XVIII century. It was established that the average index of stability of Znachkove Society in that period was 56%. The turnover of the Society in the Regiment during the year and insufficient control of the Regimental Authority over personnel of Znachkove Society determined its stability. The result was not complete accountability of the members of this rank in the Regiment (average index - 29%). Most number of znachkove comrades, recorded by their oaths of allegiance to the Russian tsars, was determined by the feature of the document. All significant society swore, including those that had no official rank, but recorded as Znachkove Society.

Keywords: Neuryadova Starshyna, Znachkove Society, personnel, komput, stability, Cossack Hetmanate.